راهبرد

رهبر انقلاب:

کاستی‌های ناشی از برخی سیاست‌های قبلی جمعیتی باید جبران شود

رهبر معظم انقلاب در پیامی به رویداد جایزه ملی جوانی جمعیت، با اشاره به نقش کلیدی افزایش جمعیت در تحقق ایران هرچه قوی‌تر تاکید کردند: کاستی‌های ناشی از بعضی سیاست‌های گذشته جمعیتی باید جبران شود. حضرت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای در پیامی به چهارمین رویداد جایزه ملی جوانی جمعیت، سیاست «افزایش جمعیت با محوریت خانواده» را سیاست راهبردی و از مهم‌ترین مولفه‌های اقتدار و پیشرفت ایران برشمردند و تاکید کردند: بی‌شک هر ایرانی غیور که خواهان آینده‌ای روشن و با شکوه برای این آب و خاک و مردمان آن باشد، انگیزه و اراده‌ای قوی برای امتداد نسلی ایرانیان در تراز تمدن نوین اسلامی خواهد داشت.

متن پیام رهبر انقلاب به شرح زیر است:

«بسم‌الله‌الرّحمن‌الرّحیم

برگزاری چهارمین رویداد ملّی جوانی جمعیت، مناسبت خوبی برای صحبت در مورد مساله خطیر جمعیت است. در میان مولّفه‌های اقتدار و پیشرفت و دستیابی به ایران هرچه قوی‌تر، مسئله افزایش جمعیت آینده ایران عزیز با حفظ همه جهات مطلوبه کمّی و کیفی، از اهمّ آن بشمار می‌آید. این مسئله راهبردی و سرنوشت‌ساز که در دهه‌های اخیر بارها مورد تأکید رهبر عظیم‌الشّأن شهید اعلی‌الله مقامه‌الشّریف قرار گرفته بود، هم در به فعلیت رساندن قوّت‌ها و در خلق و ارتقاء فرصت‌های متعدّد علمی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، و هم در دفع و رفع تهدیدات و بدخواهی‌های دشمنان، موثّر است. بنظر می‌رسد که بعد از غفلتی ممتدو خسارت‌بار که بر صحنه برنامه‌ریزی و مدیریت امور کشور حاکم شده بود، اینک در اثر بعضی اقدامات، مجالی فراهم شده تا مردم و مسوولان با نگرشی عمیق‌تر به این مساله بپردازند در توجّه به شؤون مختلف جمعیت و ملزومات و مایحتاج آن در انواع عرصه‌ها، گاه خانواده و گاه فرد، معیار سنجش امور می‌باشد. در بعضی از امور از قبیل مسکن و بسیاری از کالاها و خدمات، مصرف‌کننده و کاربر آن، خانواده و در بعضی دیگر از قبیل خوراک، پوشاک و اموری مرتبط با سلامت، فرد به عنوان واحد معیار در نظر گرفته می‌شود. مسئله دستیابی به جمعیت مطلوب از اموری است که هر دو جهت در آن دخالت دارد. از این رو پرداختن به انواع زیرساخت‌ها و جهات مرتبط با تحکیم بنیان خانواده، یک عنصر دایمی در مسیر تلاش برای اصلاح منحنی جمعیت کشور خواهد بود؛ همچنان که رسیدگی به شؤون فردی مرتبط نیز لازم است. توجّه جدّی و کلان به امر تسهیل ازدواج در سنّ جوانی، تأمین سلامت فردی که خود وابسته به امور متعدّده‌ای است، حمایت از فرزندآوری، ترویج فرهنگ خانواده‌محوری و معرّفی نمونه‌های موفّق در این زمینه هر یک به‌منزله قدمی موثّر در مسیر قوی‌تر شدن ایران است. همچنین تبیین صحیح این مطالب برای آحاد ملّت و به‌خصوص جوانان هم کمکی دیگر در این جهت خواهد بود.

بی‌شک هر ایرانی غیور که خواهان آینده‌ای روشن و با شکوه برای این آب و خاک و مردمان آن باشد، انگیزه و اراده‌ای قوی برای امتداد نسلی ایرانیان در تراز تمدن نوین اسلامی خواهد داشت. عمیقا امیدوارم با جبران کاستی‌های ناشی از بعضی سیاست‌های گذشته جمعیتی و پیگیری مجدّانه سیاست صحیح و راهبردی افزایش جمعیت جوان و محوریت خانواده در این مقوله، میهن عزیزمان از گردنه خطیر و مرحله سرنوشت‌سازی که در آن قرار داریم، به سلامت عبور نماید و با توفیقات الهی و دعای خیر و برکت سرور ما عجّل‌الله تعالی فرجه‌الشّریف، اسباب نزول برکات الهی بر ایرانیان که پرچم‌داران حق و عدالت در این روزگار بشمار می‌آیند، هر چه بیشتر و بهتر فراهم شود، بمنّه و کرمه.»

سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای

سیاست

تاکید پزشکیان بر لزوم هوشیاری جامعه برای خنثی‌سازی تحرکات دشمنان

رییس جمهوری در دیدار تولیت آستان قدس رضوی با اشاره به شرایط و تحولات منطقه‌ای، تقویت وحدت، انسجام و همدلی ملی را ضرورتی راهبردی بر شمرد و بر لزوم هوشیاری و هم‌افزایی همه بخش‌های جامعه برای خنثی‌سازی توطئه‌ها و تحرکات دشمنان در راستای ایجاد آشوب و بی‌ثباتی داخلی تاکید کرد.

مسعود پزشکیان در دیدار حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مروی، تولیت آستان قدس رضوی درباره مهم‌ترین مسائل و اولویت‌های استان خراسان رضوی، موضوعات معیشتی و اقتصادی، راهکارهای تقویت مشارکت عمومی در پیشبرد برنامه‌های ملی و ضرورت انسجام و همدلی اجتماعی گفت‌وگو کرد.

رییس جمهوری با تاکید بر ضرورت توجه ویژه به مسائل معیشتی و اقتصادی مردم، مشارکت و همراهی آحاد جامعه را از الزامات تحقق برنامه‌های توسعه‌ای کشور دانست و بر بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی و نهادهای عمومی در پیشبرد نهضت توسعه عدالت آموزشی تاکید کرد.

پزشکیان همچنین با اشاره به ضرورت اصلاح الگوی مصرف، مدیریت منابع و نهادینه‌سازی فرهنگ صرفه‌جویی، بر نقش‌آفرینی همگانی در استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و امکانات کشور تاکید کرد.

رییس جمهوری با اشاره به شرایط و تحولات منطقه‌ای، تقویت وحدت، انسجام و همدلی ملی را ضرورتی راهبردی بر شمرد و بر لزوم هوشیاری و هم‌افزایی همه بخش‌های جامعه برای خنثی‌سازی توطئه‌ها و تحرکات دشمنان در راستای ایجاد آشوب و بی‌ثباتی داخلی تاکید کرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مروی تولیت آستان قدس رضوی نیز در این دیدار گزارشی از مسائل و اولویت‌های مهم استان خراسان رضوی، طرح‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای و همچنین موضوعات مرتبط با تسهیل و ارتقای خدمات‌رسانی به زائران بارگاه رضوی ارایه کرد.

در این دیدار درباره ظرفیت‌های آستان قدس رضوی در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی و زمینه‌های تعامل و همکاری برای کمک به حل مسائل استان و ارتقای سطح خدمت‌رسانی به مردم و زائران گفت‌وگو شد. مسعود پزشکیان، در ابتدای ورود به استان خراسان رضوی و آغاز برنامه‌های سفر استانی، با حضور در محل مزار رهبر شهید انقلاب در حرم رضوی و قرائت فاتحه، یاد رهبر شهید را گرامی داشت و به مقام ایشان ادای احترام کرد.

اقتصاد ایران در محاصره تورم و سقوط ریال

آیا نسخه تازه بانک مرکزی می‌تواند مسیر را تغییر دهد؟

همزمان با تشدید فشارهای اقتصادی ناشی از جنگ، محدودیت‌های تجاری و جهش دوباره نرخ ارز، سیاستگذاران پولی از تغییر رویکرد برای مهار تورم و بازسازی ثبات اقتصادی سخن می‌گویند. وعده وزیر اقتصاد برای بازگرداندن تورم به کانال ۴۰ درصد در افق ۶ تا ۹ ماه، اکنون در برابر آزمونی دشوار قرار گرفته است: اقتصادی که بار شد نقدینگی، ناترازی بانک‌ها، کسری بودجه و نااطمینانی ارزی دست‌وپنجه نرم می‌کند و در معاملات روز سه‌شنبه ۴ آذر نیز دلار آزاد از مرز ۲۸۰ هزار تومان عبور کرد. آیا مجموعه اصلاحات پیشنهادی بانک مرکزی می‌تواند مانع تداوم سقوط ارزش پول ملی شود؟ اقتصاد ایران در نقطه‌ای قرار گرفته است که دیگر نمی‌توان تورم را صرفا با یک شاخص یا یک ابزار سیاستگذاری توضیح داد. افزایش مداوم قیمت کالاها و خدمات، کاهش قدرت خرید خانوارها، بی‌ثباتی بازار ارز، دشواری تامین مواد اولیه و محدودیت سرمایه‌گذاری، مجموعه‌ای از فشارهای به‌هم‌پیوسته را شکل داده‌اند که هر کدام دیگری را تقویت می‌کند. در چنین شرایطی، حتی اگر سیاستگذار بتواند برای مدتی یکی از متغیرها را کنترل کند تا زمانی که ریشه‌های دیگر تورم پابرجا باشند، ثبات اقتصادی به‌دست نخواهد آمد. این وضعیت در ماه‌های اخیر و همزمان با پیامدهای جنگ و تشدید فشارهای خارجی پیچیده‌تر شده است. محدودیت صادرات نفت، دشواری بازگشت ارز حاصل از صادرات، اختلال در مسیرهای تجارت خارجی و افزایش هزینه مبادلات، منابع ارزی اقتصاد را تحت فشار قرار داده‌اند. در سوی دیگر، هزینه‌های دولت و نیازهای مالی بخش عمومی همچنان پابرجاست و شبکه بانکی نیز با مشکلات ساختاری و ناترازی مواجه است. حاصل این وضعیت، اقتصادی است که از یک طرف با کاهش توان تولید و تجارت روبه‌رو است و از طرف دیگر برای تامین مالی و حفظ جریان فعالیت‌های خود به منابع بیشتری نیاز دارد. در همین فضا، بانک مرکزی از تغییر رویکرد سیاستگذاری پولی سخن می‌گوید؛ تغییری که قرار است کنترل انتظارات تورمی، اصلاح ناترازی بانک‌ها، انضباط بودجه‌ای و توسعه بازارهای مالی را در کنار کنترل نقدینگی قرار دهد. این رویکرد اگر به اصلاحات اجرایی و هماهنگ تبدیل شود، می‌تواند زمینه‌ای برای مهار تورم فراهم کند. با این حال، فاصله میان اعلام سیاست و تحقق آن در اقتصادی که هم‌زمان با شوک جنگ، تحریم و بحران ارزی مواجه است، فاصله‌ای قابل توجه خواهد بود.

◄ دلار ۲۸۰ هزار تومانی هشدار تازه درباره ارزش پول ملی

بازار ارز در روز سه‌شنبه ۴ آذر ۱۴۰۵ بار دیگر نشانه‌ای از شدت فشار بر پول ملی را آشکار کرد. بر اساس گزارش‌های منتشرشده، نرخ دلار در بازار آزاد از مرز ۲۸۰ هزار تومان عبور کرد و در مقطعی به حدود ۲۸۰ هزار و ۲۰۰ تومان رسید. این رقم در مقایسه با نرخ حدود ۲۶۴ هزار و ۲۰۰ تومانی دوازدهم نوامبر، افزایشی نزدیک به شش درصد را نشان می‌دهد. یورو نیز در همین روز از مرز سه میلیون ریال عبور کرد. البته نرخ بازار آزاد را نباید با نرخ‌های رسمی و معاملاتی بانک مرکزی یکسان دانست. بانک مرکزی برای دلار نرخ مرجع نزدیک به ۱۹۵ هزار تومان اعلام کرده بود و نرخ‌های سامانه‌های رسمی نیز با بازار آزاد فاصله داشتند. همین شکاف، خود یکی از نشانه‌های چندلایه بودن بازار ارز و دشواری مدیریت انتظارات در شرایط کنونی است. اهمیت جهش نرخ ارز تنها در گران‌تر شدن خرید دلار یا یورو خلاصه نمی‌شود. در اقتصادی که بخش قابل توجهی از مواد اولیه، تجهیزات، قطعات و کالاهای واسطه‌ای آن به واردات وابسته است، افزایش نرخ ارز به سرعت به هزینه تولید منتقل می‌شود. حتی بنگاه‌هایی که مستقیما وارد کننده نیستند، از طریق افزایش قیمت نهاده‌ها، حمل‌ونقل، خدمات و انتظارات فروشندگان با این تغییر مواجه می‌شوند. به همین دلیل، بازار ارز یکی از مهم‌ترین کانال‌های انتقال شوک به سطح عمومی قیمت‌هاست. از سوی دیگر، وقتی خانوارها و بنگاه‌ها انتظار دارند ارزش پول ملی در آینده نیز کاهش پیدا کند، رفتار اقتصادی آنها تغییر می‌کند. خانوار ممکن است خرید کالاهای بادوام را جلو بیندازد یا برای حفظ ارزش پس‌انداز به دارایی‌هایی مانند ارز، طلا و ملک روی بیاورد. بنگاه نیز ممکن است قیمت فروش را با احتساب هزینه جایگزینی آینده تعیین کند، حتی اگر کالای فعلی خود را با نرخ‌های قبلی تولید کرده باشد. این رفتارها می‌توانند موج تورمی را پیش از آنکه افزایش هزینه‌ها به‌طور کامل در حساب‌های بنگاه منعکس شود، تشدید کنند. بنابراین، عبور دلار از مرز ۲۸۰ هزار تومان را باید فراتر از یک نوسان روزانه دید. این اتفاق نشانه‌ای از شکنندگی انتظارات و کاهش اعتماد به توانایی سیاستگذار برای تثبیت بازار است؛ هرچند برای قضاوت درباره روند بلندمدت، باید تغییرات نرخ ارز در بازه زمانی طولانی‌تر و عوامل بنیادی عرضه و تقاضای آن را نیز بررسی کرد.

◄ جنگ چگونه به تورم دامن می‌زند؟

تورم کنونی ایران حاصل یک عامل منفرد نیست. اقتصاد کشور پیش از تشدید درگیری‌ها نیز با تورم مزمن، تحریم‌های طولانی‌مدت، ناترازی نظام بانکی، کسری بودجه و ضعف سرمایه‌گذاری مواجه بود. جنگ و فشارهای خارجی، این آسیب‌پذیری‌های انباشته را تشدید و کانال‌های تازه‌ای برای انتقال شوک به اقتصاد ایجاد کرده‌اند. یکی از مهم‌ترین این کانال‌ها، تجارت خارجی است. محدودیت صادرات نفت و دشواری دسترسی به درآمدهای ارزی، توان کشور برای تامین ارز مورد نیاز واردات را کاهش می‌دهد. همزمان، محدودیت مسیرهای حمل‌ونقل و افزایش هزینه بیمه، انتقال پول و مبادلات تجاری، قیمت تمام‌شده واردات را بالا می‌برد. این شرایط نه‌فقط کالاهای مصرفی، بلکه مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز صنایع را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. گزارش‌های بین‌المللی از آثار اقتصادی جنگ نیز تصویری از همین فشارها ارایه می‌کنند. بانک جهانی در گزارش اکتبر ۲۰۲۶ خود اعلام کرده است که درگیری‌ها به کاهش ظرفیت تولید، اختلال در تجارت و افت سرمایه‌گذاری منجر شده‌اند. براساس این گزارش، تورم متوسط در فاصله آوریل تا آگوست ۲۰۲۶ به ۸.۴۸ درصد رسیده و کاهش صادرات غیرنفتی و دشواری بازگشت درآمدهای صادراتی، فشار بیشتری بر بازار ارز وارد کرده است. بانک جهانی همچنین نسبت به تداوم فشارهای تورمی و افزایش کسری بودجه در صورت طولانی شدن درگیری‌ها هشدار داده است. از سوی دیگر، گزارش رویترز در اواخر اکتبر تصویری از آثار این وضعیت بر زندگی روزمره خانوارها ارایه می‌کند. بر اساس این گزارش، قیمت مصرف‌کننده در سپتامبر نزدیک به ۹۰ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته بود و تورم سالانه به ۷۳.۶ درصد رسیده بود. افزایش قیمت مواد غذایی و نوشیدنی نیز به ۱۲.۱۸ درصد رسیده بود؛ ارقامی که نشان می‌دهد فشار تورمی به بخش‌های اساسی سبد مصرفی خانوار منتقل شده است. این ارقام یک پیام مهم دارند: تورم در ایران دیگر فقط مساله بازار ارز یا افزایش قیمت چند کالای وارداتی نیست. وقتی هزینه غذا، مسکن، حمل‌ونقل، خدمات و نهاده‌های تولید همزمان افزایش پیدا می‌کند، اقتصاد با تورمی دامنه‌دار روبه‌رو است که مهار آن به سیاستی جامع نیاز دارد. جنگ این وضعیت را تشدید کرده، اما همه آن را به وجود نیاورده است. بخشی از مشکلات به ساختارهای مالی، پولی و تولیدی بازمی‌گردد که پیش از جنگ نیز وجود داشته‌اند.

◄ نقدینگی؛ حلقه داخلی انتقال فشارهای اقتصادی

یکی از مهم‌ترین متغیرهایی که در تحلیل تورم ایران باید مورد توجه قرار گیرد، رشد نقدینگی است. نقدینگی به‌خودی‌خود تنها عامل افزایش قیمت‌ها نیست، اما هنگامی که با محدودیت عرضه کالا، کسری بودجه، کاهش درآمدهای ارزی و انتظارات تورمی همراه شود، می‌تواند به نیرویی قدرتمند برای تشدید تورم تبدیل شود.

زمانی که دولت با کسری بودجه مواجه می‌شود، باید منابع لازم برای تامین هزینه‌های خود را فراهم کند. اگر این کسری از مسیرهای پایدار و غیرتورمی تامین نشود، فشار آن می‌تواند به شبکه بانکی و در نهایت بانک مرکزی منتقل شود. از سوی دیگر، بانک‌های ناتراز برای ادامه فعالیت و پاسخگویی به تعهدات خود به منابع بیشتری نیاز پیدا می‌کنند. اگر این نیاز از مسیرهای ناسالم تامین شود، پایه پولی و نقدینگی افزایش می‌یابد و فشار تورمی در اقتصاد تقویت می‌شود. در چنین شرایطی، حتی افزایش نرخ سود یا محدود کردن اعتبار دهی نیز ممکن است تنها بخشی از مساله را حل کند. اگر کسری بودجه همچنان وجود داشته باشد، بانک‌ها با ناترازی ساختاری مواجه باشند و دولت برای تامین مالی به منابع بانکی متکی بماند، فشار خلق پول می‌تواند از مسیرهای دیگر دوباره بازگردد. به همین دلیل است که در اظهارات اخیر مقامات بانک مرکزی، مهار نقدینگی دیگر به‌عنوان یک هدف مستقل مطرح نمی‌شود. سیاستگذار پولی به این نتیجه رسیده است که کنترل تورم بدون اصلاح رابطه دولت و بانک‌ها، مدیریت بدهی عمومی، کنترل اعتبارات و کاهش نااطمینانی ارزی، نمی‌تواند به ثباتی پایدار منجر شود.

◄ وعده کاهش تورم آزمون دشوار وزیر اقتصاد

در این میان، وعده وزیر اقتصاد درباره بازگشت تورم به کانال ۴۰ درصد در افق ۶ تا ۹ ماه، یکی از مهم‌ترین انتظاراتی است که دولت در حوزه اقتصاد ایجاد کرده است. وزیر اقتصاد پیش‌تر از هدف‌گذاری برای کاهش تورم به کانال ۴۰ درصد سخن گفته و کاهش بیشتر آن تا محدوده ۳۰ درصد را به عنوان مرحله بعدی مطرح کرده بود. این وعده در شرایطی مطرح شده که اقتصاد ایران با فشارهای ناشی از جنگ، محدودیت‌های تجاری، کاهش قدرت خرید و بی‌ثباتی بازار ارز مواجه است. بنابراین، تحقق آن به مجموعه‌ای از پیش‌شرط‌ها نیاز دارد که مهم‌ترین آنها کنترل رشد نقدینگی، کاهش کسری بودجه، تثبیت انتظارات و جلوگیری از تداوم شوک‌های ارزی است. نکته مهم این است که کاهش تورم با کاهش قیمت‌ها یکسان نیست. اگر تورم از ۸۰ درصد به ۴۰ درصد برسد، معنای آن این نیست که قیمت کالاها به سطح قبلی بازمی‌گردد، بلکه سرعت افزایش قیمت‌ها کمتر می‌شود. به بیان دیگر، خانوارها همچنان با سطح بالای قیمت‌ها مواجه خواهند بود، اما اگر روند کاهشی تورم پایدار باشد، قدرت برنامه‌ریزی و پیش‌بینی هزینه‌ها به تدریج افزایش پیدا می‌کند. از این منظر، حتی تحقق هدف ۴۰ درصدی نیز به معنای پایان بحران معیشتی نخواهد بود. برای بازسازی قدرت خرید، اقتصاد به دوره‌ای از ثبات، رشد واقعی درآمدها و افزایش سرمایه‌گذاری نیاز دارد. با این حال، کاهش پایدار تورم می‌تواند نخستین گام برای جلوگیری از فرسایش بیشتر درآمد خانوارها و ایجاد فضای قابل پیش‌بینی‌تر برای فعالیت اقتصادی باشد. اما تحقق وعده وزیر اقتصاد به این بستگی دارد که آیا دولت می‌تواند در شرایط کنونی از تامین مالی تورم‌زا فاصله بگیرد؟ آیا بانک‌ها قادر خواهند بود ناترازی‌های خود را کاهش دهند؟ آیا درآمدهای ارزی و جریان تجارت خارجی بهبود پیدا می‌کند؟ و مهم‌تر از همه، آیا انتظارات فعالان اقتصادی نسبت به آینده تغییر خواهد کرد؟ پاسخ این پرسش‌ها تعیین می‌کند که وعده کاهش تورم تا چه اندازه قابلیت تحقق دارد.

◄ نسخه تازه بانک مرکزی تغییر از کنترل متغیرها به اصلاح سازوکارها

اظهارات اخیر عبدالناصر همتی، رییس کل بانک مرکزی و وحید ماجد، معاون سیاستگذاری پولی این بانک، نشان می‌دهد سیاستگذار پولی قصد دارد در دوره پیش‌رو رویکردی فراتر از کنترل صرف نقدینگی و تنظیم نرخ سود اتخاذ کند. در این چارچوب، مهار تورم به هماهنگی سیاست‌های پولی، مالی و ارزی، اصلاح نظام بانکی، مدیریت انتظارات و توسعه بازارهای مالی وابسته دانسته می‌شود. وحید ماجد در تشریح این رویکرد بر کنترل رشد نقدینگی و اعتبارات، تنظیم نرخ سود، اصلاح ناترازی بانک‌ها، مدیریت انتظارات، انضباط بودجه‌ای دولت و مدیریت پایدار بدهی‌های عمومی تاکید کرده است. او همچنین کاهش نااطمینانی ارزی و رفع محدودیت‌های انرژی را از پیش‌شرط‌های دستیابی به ثبات پایدار اقتصادی دانسته است. این مجموعه سیاست‌ها از آن جهت اهمیت دارد که تلاش می‌کند به جای برخورد مقطعی با پیامدهای تورم، عوامل ایجادکننده آن را هدف قرار دهد. برای مثال، اگر بانک مرکزی نرخ سود را افزایش دهد، اما دولت همچنان از منابع تورم‌زا برای تامین کسری بودجه استفاده کند، اثر سیاست پولی محدود خواهد بود. اگر رشد نقدینگی کنترل شود، اما ناترازی بانک‌ها ادامه پیدا کند، احتمال بازگشت فشار بر پایه پولی همچنان وجود دارد. بنابراین، موفقیت سیاست پولی به میزان هماهنگی آن با سیاست مالی و اصلاحات بانکی وابسته است. یکی از محورهای مهم این برنامه، مدیریت انتظارات است. در اقتصادی که آینده نرخ ارز، وضعیت تجارت خارجی و شرایط سیاسی با نااطمینانی همراه است، فعالان اقتصادی نمی‌توانند تنها بر اساس شرایط فعلی تصمیم بگیرند. آنها همواره احتمال تغییرات آینده را در محاسبات خود وارد می‌کنند. اگر سیاستگذار نتواند چشم‌انداز قابل اتکایی از مسیر اقتصاد ارایه کند، حتی تصمیم‌های درست نیز ممکن است اثرگذاری محدودی داشته باشند. در چنین شرایطی، شفافیت در اعلام سیاست‌ها، ثبات قواعد و پرهیز از تصمیم‌های ناگهانی اهمیت پیدا می‌کند. مدیریت انتظارات صرفا با اعلام هدف تورمی محقق نمی‌شود، بلکه باید اعتبار سیاستگذار از طریق اجرای منظم و قابل پیش‌بینی تصمیم‌ها تقویت شود.

◄ اصلاح ناترازی بانک‌ها شرط ضروری مهار تورم

اصلاح نظام بانکی یکی از دشوارترین بخش‌های برنامه جدید بانک مرکزی است. ناترازی بانک‌ها می‌تواند از مسیرهای مختلف به افزایش نقدینگی منجر شود و در عین حال، توان شبکه بانکی برای تامین مالی تولید را کاهش دهد. بانکی که با کمبود سرمایه، دارایی‌های کم‌کیفیت یا تعهدات سنگین مواجه است، الزاما نمی‌تواند منابع خود را به سمت فعالیت‌های مولد هدایت کند. از این رو، اصلاح ترازنامه بانک‌ها، افزایش شفافیت، کنترل اضافه‌برداشت‌ها و نظارت بر کیفیت دارایی‌ها باید در مرکز برنامه اصلاحات قرار گیرد. البته این اصلاحات به زمان نیاز دارند و نمی‌توان انتظار داشت مشکلات انباشته‌شده شبکه بانکی در کوتاه‌مدت برطرف شوند. مهم‌تر آنکه اصلاح بانک‌ها نباید به توقف بی‌هدف تسهیلات‌دهی به بنگاه‌های سالم منجر شود، زیرا در شرایطی که تولید با کمبود سرمایه در گردش مواجه است، محدود شدن اعتبار می‌تواند رکود را تشدید کند. در همین چارچوب، همتی بر بازتعریف رابطه بازار پول و بازار سرمایه تاکید کرده است. از نگاه رییس کل بانک مرکزی، این دو بازار رقیب یکدیگر نیستند، بلکه باید نقش مکمل در تامین مالی اقتصاد داشته باشند. بانک‌ها می‌توانند سهم بیشتری در تامین سرمایه در گردش بنگاه‌ها ایفا کنند و بازار سرمایه نیز برای تامین مالی بلندمدت پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مولد به کار گرفته شود. توسعه بازار بدهی، انتشار اوراق، تامین مالی پروژه‌ها و استفاده از ابزارهایی مانند اوراق گام برای تامین مالی زنجیره‌ای، از جمله ابزارهایی است که می‌تواند فشار تامین مالی را از دوش شبکه بانکی کاهش دهد. اگر این تقسیم کار به‌درستی شکل بگیرد، منابع بانکی با هدفمندتر شدن تسهیلات می‌توانند بیشتر در خدمت تولید قرار گیرند و بازار سرمایه نیز امکان تامین مالی پروژه‌هایی را فراهم کند که بازدهی آنها در بلندمدت محقق می‌شود.

◄ انضباط بودجه‌ای؛ حلقه‌ای که بدون آن سیاست پولی کامل نمی‌شود

یکی از مهم‌ترین بخش‌های برنامه اعلام‌شده، تاکید بر انضباط مالی دولت و مدیریت بدهی عمومی است. بانک مرکزی به‌تنهایی نمی‌تواند تورم را مهار کند، اگر سیاست مالی دولت در جهت مخالف آن حرکت کند. کسری بودجه‌ای که از مسیرهای ناپایدار تامین شود، می‌تواند تمام تلاش‌های سیاستگذار پولی برای کنترل نقدینگی را کم‌اثر کند. همتی بر ضرورت انتشار اوراق دولتی با تقویم مشخص، متناسب با ظرفیت جذب بازار و همراه با تعیین منابع بازپرداخت تاکید کرده است. این نکته مهمی است؛ زیرا انتشار اوراق اگر بدون برنامه و بیش از ظرفیت بازار انجام شود، می‌تواند نرخ‌های تامین مالی را بالا ببرد و منابع قابل دسترس برای بخش خصوصی را محدود کند. در مقابل، اگر بازار بدهی به‌صورت منظم و با قواعد روشن توسعه پیدا کند، دولت می‌تواند بخشی از نیازهای مالی خود را بدون فشار مستقیم بر پایه پولی تامین کند. البته انتشار اوراق به‌تنهایی راه‌حل کسری بودجه نیست. دولت باید در کنار آن، هزینه‌های خود را مدیریت کند، منابع درآمدی پایدار ایجاد کند و برای بازپرداخت بدهی‌ها برنامه مشخص داشته باشد. در غیر این صورت، بدهی‌های امروز می‌توانند به تعهدات سنگین‌تر در سال‌های آینده تبدیل شوند.

◄ سناریونویسی؛ آمادگی برای اقتصاد پر ریسک

یکی دیگر از نکات مهم در اظهارات معاون سیاستگذاری پولی بانک مرکزی، تاکید بر سناریونویسی است. این رویکرد بر این فرض استوار است که اقتصاد ایران در شرایطی قرار دارد که نمی‌توان آینده را صرفا بر اساس یک مسیر مشخص پیش‌بینی کرد. تداوم شرایط فعلی، کاهش تنش‌ها یا تشدید محدودیت‌های خارجی، هرکدام می‌توانند پیامدهای متفاوتی برای تولید، تجارت، نرخ ارز و تورم داشته باشند. سناریونویسی به سیاستگذار اجازه می‌دهد به‌جای واکنش دیرهنگام به بحران‌ها، از پیش برای وضعیت‌های مختلف آماده باشد. برای مثال، اگر درآمدهای ارزی کاهش بیشتری پیدا کند، سیاستگذار باید بداند چه ابزارهایی برای مدیریت بازار ارز و اولویت‌بندی تخصیص منابع در اختیار دارد. اگر محدودیت‌های تجاری کاهش یابد، باید بتواند از فرصت ایجادشده برای بازسازی عرضه و تقویت ذخایر ارزی استفاده کند. اگر فشارهای تورمی افزایش یابد، باید میان کنترل نقدینگی و حفظ تامین مالی تولید تعادل برقرار کند. با این حال، سناریونویسی زمانی ارزشمند است که به تصمیم‌های اجرایی و شاخص‌های قابل سنجش منجر شود. صرف ترسیم چند مسیر احتمالی، بدون تعیین مسوولیت‌ها، ابزارهای واکنش و زمان‌بندی، نمی‌تواند پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد را افزایش دهد. بنابراین، آزمون اصلی برنامه بانک مرکزی در ماه‌های آینده، تبدیل این چارچوب به مجموعه‌ای از اقدامات هماهنگ و قابل ارزیابی خواهد بود.

◄ امید به تغییر مسیر اما نه با یک تصمیم کوتاه‌مدت

اقتصاد ایران برای خروج از چرخه تورم و کاهش ارزش پول ملی به مجموعه‌ای از اصلاحات نیاز دارد که آثار آنها در طول زمان آشکار می‌شود. کنترل نقدینگی، اصلاح ناترازی بانک‌ها، انضباط بودجه‌ای، مدیریت انتظارات، ثبات ارزی و توسعه بازارهای مالی، هرکدام بخشی از این مسیر هستند. مزیت رویکرد تازه بانک مرکزی آن است که این عوامل را به‌صورت جداگانه نمی‌بیند و بر ضرورت هماهنگی میان آنها تاکید می‌کند. با این حال، هیچ برنامه پولی و مالی نمی‌تواند آثار یک شوک خارجی گسترده و طولانی‌مدت را به‌طور کامل خنثی کند. کاهش فشارهای ناشی از جنگ، بازگشت ثبات به تجارت خارجی، افزایش امکان فروش و بازگشت درآمدهای ارزی و کاهش نااطمینانی سیاسی، عواملی هستند که می‌توانند اجرای برنامه‌های داخلی را تسهیل کنند. در مقابل، تداوم محدودیت‌های تجاری و مالی، کار سیاستگذار را دشوارتر خواهد کرد و ممکن است حتی اصلاحات درست نیز در کوتاه‌مدت نتایج محدودی داشته باشند. از این منظر، وعده وزیر اقتصاد برای کاهش تورم به کانال ۴۰ درصد باید در کنار برنامه بانک مرکزی و شرایط بیرونی اقتصاد ارزیابی شود. این هدف زمانی قابل تحقق خواهد بود که دولت از تامین مالی تورم‌زا فاصله بگیرد، بانک مرکزی بتواند سیاست پولی منسجمی اجرا کند، شبکه بانکی اصلاح شود و بازار ارز از شوک‌های مکرر فاصله بگیرد. افزایش نرخ دلار در روز سه‌شنبه و عبور آن از مرز ۲۸۰ هزار تومان یادآور این واقعیت است که زمان برای بازسازی با وجود همه دشواری‌ها، حرکت به سمت سیاستگذاری هماهنگ، اصلاح ساختارهای مالی و کنترل انتظارات، مسیری است که می‌تواند امید به ثبات را تقویت کند. اگر بانک مرکزی و دولت بتوانند برنامه اعلام‌شده را از سطح اظهارات به اقدامات منظم و قابل سنجش تبدیل کنند، امکان مهار تدریجی تورم وجود خواهد داشت. اما اگر ناترازی‌ها، کسری بودجه و نااطمینانی ارزی همچنان پابرجا بمانند، وعده کاهش تورم نیز در برابر واقعیت‌های اقتصاد دوام نخواهد آورد. مساله اصلی اکنون نه کمبود نسخه و هدف‌گذاری، بلکه توان اجرای اصلاحاتی است که سال‌ها به تعویق افتاده‌اند.

در نشست خبری سخنگوی دولت مطرح شد

توضیح مهاجرانی درباره اظهارات بنزینی سقاب اصفهانی

سخنگوی دولت با اشاره به اظهارات بنزینی اخیر سقاب اصفهانی، معاون رییس جمهوری، فرآیند اعلام گزینه وزارت اطلاعات به مجلس و طرح ساماندهی آرد و نان توضیحاتی ارایه کرد. به گزارش ایسنا، فاطمه مهاجرانی در نشست خبری با نمایندگان رسانه‌ها با بیان اینکه در شرایط فشار اقتصادی و فضاسازی بیرونی و تلاش دشمنان برای مخدوش کردن اقدامات دولت برای خدمت‌رسانی شاهد برخورد غیرمنصفانه برخی رسانه‌ها با رییس جمهوری هستیم، تصریح کرد: از این موضوع هیچ غمی نداریم، چون باور داریم هر کسی کاری را می‌کند که رسالت خود می‌داند و رسالت این دولت، خدمت‌رسانی است.

وی ادامه داد: پزشکیان صرفه‌جویی را از دولت و از خودش و خانواده‌اش شروع کرد. فقدان سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت انرژی ناشی از تحریم‌های خشن و ظالمانه است، اما روشن نگه داشتن چراغ صنعت، اولویت دولت است. دکتر پزشکیان نهج‌البلاغه‌خوان و قرآن‌خوان و عامل به آنها هستند و چون عامل هستند مورد هجمه قرار می‌گیرند، اما این هجمه‌ها بر محبوبیتش اثر مثبت خواهد داشت، چراکه مردم به بلوغ اجتماعی رسیدند. سخنگوی دولت با تبریک روز زن گفت: به مناسبت میلاد حضرت زهرا تا پایان سال هر هفته ۵۰۰۰ واحد مسکونی تکمیل و تحویل می‌شود.

رییس جمهوری تاکید دارد واحدهای تکمیل شده را به مردم تحویل دهیم. به مناسبت روز معلولین نیز وزارت راه به تمامی خانواده‌هایی که ۵ معلول به بالا دارند، خانه می‌خرد و تحویل می‌دهد. مهاجرانی با بیان اینکه ۱۵۶۰ اتوبوس جدید به ناوگان حمل و نقل جاده‌ای اضافه شده است، افزود: وزارت راه و شهرسازی ۱۵۶۰ دستگاه را تاکنون خریداری کرده است و پرداخت تسهیلات بانکی به حدود ۵۰۰۰ راننده را نیز شاهد هستیم. وی گفت: در راستای حفظ اشتغال پایدار در شرایطی که شاهد جنگ اقتصادی هستیم؛ در دوره هفت ماهه اخیر بیش از ۴۰۰ همت تامین مالی با استفاده از چهار ابزار نوین برای بنگاه‌ها انجام شده است. همچنین رشد بیش از دوبرابری سرانه آموزشی مدارس را داشته‌ایم که کمک می‌کند مدیران مدارس با اقتدار امورات مدرسه را انجام دهند. این رقم از ۱۱ همت در سال ۱۴۰۴ به ۲۶ همت در سال ۱۴۰۵ رسیده است. سخنگوی دولت افزود: بیش از ۹۰ درصد کاهش هزینه در سرشماری اخیر داشتیم و رتبه ایران ۲۰ پله بهتر شده است. طب